

Tek nakon ovog autorova manevra, kojim on ruši dva osnovna temelja teorije o ispravnosti orijentacije »versus populi« (prvi — koji je tvrdio da takav stav proizlazi iz samih dokumenata Drugoga vatikanskog sabora, i drugi — koji je smatrao da je takav princip bio zastupljen u prvoj crkvi), pravodobno se upuštajući u istraživanje i ostalih argumenata koji govore o teološkom i duhovnom sadržaju zajedničkog usmjerenja liturgijske molitve, čitatelju sine misao kako se pod geslom povratka na izvorno zapravo prvi put u povijesti napravio prekid s tisućljetnom tradicijom i praksom koja se trebala puno više poštivati, koja se nije smjela napuštati bez puno jačih argumenata.

Ali otac Lang, osim važnosti kontinuiteta prakse i vjernosti izvoru, u trećem poglavlju poseže i za teološkom argumentacijom, nalazeći je u nekoliko vidova. Ponajprije, teološku argumentaciju nalazi u kozmičkom simbolizmu, potom u žrtvenom karakteru mise — onom po čemu je sveta misa kontinuitet i sa Starim zavjetom i njegovom praksom, te naposljetku i u adoraciji i kontemplaciji — koja također traži usmjerenost — ne prema nekom apstraktnom središtu, koje rezultira apatijom prema bogoštovlju, dosadom te nedostatkom živosti i sudjelovanja.

U posljednjem poglavlju, koje nosi i naslov cijele knjige, kulminacija je Langovih zaključaka i stajališta. Tu opet na početku kreće u malo istraživanje povijesti nastanka modela »versus populi« te pokazuje da je uvijek bio vezan ili uz krivo razumijevanje prve sakralne arhitekture ili uz krivo shvaćanje značenja i smisla same liturgije. Kao zaključak ove studije autor razmatra prijedloge raznih autora o slavljenju svete mise danas. Nakon svega autoru se čini da je vraćanje zajedničkog usmjerenja molitve najpoželjnije za liturgijski život i stoga za dobrobit Crkve — jer se u toj liturgijskoj gesti Crkva okreće svome izvoru života.

Ova nadasve zanimljiva knjiga vrijedno je štivo i sa stajališta popunjavanja praznine o poznavanju liturgijske prakse kroz svu crkvenu povijest, pa i ovu noviju, u kojoj je nastao veliki obrat u orijentaciji svećenika za vrijeme liturgijskih molitava, koji vjerojatno ni mnogim suvremenim liturgičarima nije bio dovoljno jasan. Pod tim vidom autor donosi doista niz zanimljivih i dragocjenih podataka s kojima se treba upoznati. Potom, i sama rasprava o prikladnosti orijentacije prema »istoku« i nepovoljnosti aktualnog modela u zapadnim crkvama svakako je dragocjena i vrijedna razmišljanja, i pod cijenu zauzimanja vlastitog stava drugačijeg od autorova — za što će svatko, nakon ove knjige, morati potražiti argumente različite od onih koje je imao prije. Utoliko je djelo svakako doprinos boljem shvaćanju liturgije te osobito značenja orijentacije.

Ivan Mandurić

Danica Kumbatović, *Socijalizam i kršćanstvo u Misterijima Charlesa Péguyja*, HKD sv. Jeronima, Biblioteka Kontinuitet, sv. 2, Zagreb 2008, 100 str.

Osnova ove knjige radnja je autorice koju 1973, s istim naslovom, brani u Parizu na studiju francuske književnosti na Sorbonni IV. Djelo se izdaje povodom stogodišnjice Charlesova obraćanja.

Tko je Charles Péguy? Vladimir Horvat S. I. donosi nam najvažnije detalje njegova zanimljivog života. Péguy je glasoviti francuski pjesnik i esejist kršćanskog nadahnuća. Rodio se u Orléansu 1873, umro početkom Prvoga svjetskog rata na bojnopolju na Marni 1914. Dolazi iz skromne težačke obitelji — iskusio je život siromaštva i rada, socijalnu nepravdu, što ga toliko pogađa da prestaje biti praktični vjernik i gubi vjeru. Postaje pristaša socijalističkog ideala i započinje studij. Oduševljava ga glasoviti profesor Henri Bergson pobijanjem znanstvenog pozitivizma i materijalizma

i naglašavanjem duhovne snage u čovjeku. Na njega utječe i Blaise Pascal — svojim *Mislina* otkriva mu u katoličkoj vjeri mnogo toga što je dotad predviđao. Konačno on 1908. doživljava obraćenje i vraća se katoličanstvu.

Autorica nam zatim donosi povijesni kontekst u koji smješta život i djelo Charlesa Péguyja kako bi razumjeli značenje njegovih *Misterija*, »sakralnih« drama, za tadašnje društvo. U njemu se rađaju i isprepliću mistika naroda, mistika rada, kršćanska i republikanska misti-

ka — misao o socijalizmu i kršćanstvu. Tri su *Misterija* kojima nas autorica provodi: *Misterij ljubavi Ivane Arške* uvod je u druga dva: *Predvorje misterija druge kreposti, nade* i *Misterij Nevine dječice*.

Misteriji Charlesa Péguyja poziv su na herojsku akciju, shvaćanje istinskih vrednota, komuniciranje s njima i njihovo prenošenje na druge, što nam omogućuje da ga proglasimo aktualnim i za današnje društvo.

Sebastian Šujević